

УДК 285.68:37

Ланкшир Д. В.,
доктор релігієзнавства, Англія

ПОДВІЙНА МЕТА РЕЛІГІЙНОЇ ОСВІТИ В АНГЛІКАНСЬКИХ ШКОЛАХ АНГЛІЇ ТА ВЕЛЬСУ: КОРОТКИЙ ОГЛЯД

Ця стаття розгляне аспекти співпраці між церквами та державою в поширенні вчення в Англії та Вельсі як запрошення до співпраці, вивчення та діалогу.

Ключові слова: англіканська церква, католицька церква, методисти, православна церква, адвентисти Сьомого дня, іудаїзм, іслам, індуїзм і сикхізм, віра, релігійний компонент, державні школи.

Ланкшир Д. В. Двойная цель религиозного образования в англиканских школах Англии и Уэльса: краткое обозрение

Эта статья рассмотрит аспекты сотрудничества между церквями и государством в распространении учения в Англии и Уэльсе как приглашение к сотрудничеству, изучению и диалогу.

Ключевые слова: англиканская церковь, католическая церковь, методисты, православная церковь, адвентисты Седьмого дня, иудаизм, ислам, индуизм, и сикхизм, вера, религиозный компонент, государственные школы.

Lankshear David W. The Twin Aims of Religious Education in Anglican Schools in England and Wales: A Brief Introduction

Annotation. This paper will consider aspects of the partnership between the churches and the state in the provision of schooling in England and Wales. Inevitably in a paper of this length the consideration can only be introductory and should be understood as an invitation to further study and dialogue.

Anglican Church, Catholic Church, Methodists, Orthodox church, Seventh day Adventists, Judaism, Islam, Hinduism, Sikhism, faith, religious component, state schools.

Принциповими партнерами (партнерами за принципами) є англіканська (церква Англії та церква Вельсу) й римо-католицька

церкви, але тут простежуються й деякі впливи, що походять від церков методистських, ортодоксальних і адвентистів сьомого дня, як і з боку іудаїстів, мусульман, індуїстів і сикхів. Між ними ці церкви та віри зберігають партнерство при змозі забезпечити більше тридцяти п'яти відсотків усіх шкіл в рамках державної системи освіти цих двох країн.

Офіційне становище. Правова база для забезпечення освіти в двох країнах забезпечується Законом про освіту від 1944 року. Цей закон спричинив поділ освіти на три етапи (первинний, вторинний і подальший) і запропонував нове визначення партнерства в забезпеченні шкіл між державою й церквами. Зокрема, він:

1. Поставив вимогу всім початковим і середнім школам забезпечувати релігійну освіту всім учням, які відвідують школу (з урахуванням того, що тільки батьки мають право звільнити своїх дітей від цієї частини навчальної програми);

2. Поставив вимогу всім початковим і середнім школам забезпечувати виконання Акту колективного поклоніння щодня всіма учнями в процесі відвідування школи (з урахуванням того, що тільки батьки можуть звільнити своїх дітей від цієї частини навчальної програми);

3. Міститься твердження, що мета навчальної програми в усіх школах – забезпечення духовного, морального, соціального й культурного розвитку всіх учнів;

4. Виокремлено умови та рамки відбору та відсіву дітей до певних шкіл.

Ці положення функціонували без змін до ухвалення Закону про реформу освіти 1988 року, коли домовленості між церквами щодо навчальної програми зазнали радикальних змін у зв'язку з уведенням національної навчальної програми. Статус релігійної освіти, поклоніння в школах, а також духовного, морального, соціального та культурного розвитку учнів було змінено й уточнено, але було неминуче відчуття, що їх значення буде недооцінюватися новими нормативними статусами десяти інших предметів (одинацять у Вельсі), які були в той час основою навчальної програми в кожній школі для всіх учнів. Цей акт містить і низку положень про статус школи та підпорядкування шкіл місцевим органам освіти, що породжує серйозні наслідки, хоча було впроваджено ряд змін у деталях та аспектах із 1988 року через подальші реформи законодавства.

Освітнім актом від 1992 року було введено нові положення для перевірки школи. З 1993 року всі школи в Англії та Вельсі стали предметом суворої перевірки принаймні раз на 6 років за різними параметрами: поклоніння в школах, релігійна, духовна, моральна, соціальна та культурна освіта. У школах при церквах або при інших релігійних установах зазначені вище аспекти перевірялися спеціально навченими інспекторами, які пов'язані з конкретною конфесією, релігійною громадою, до якої належить школа. Ці положення де в чому переконали тих, хто вважав, що Закон 1988 року був недооцінений введенням національної навчальної програми.

Зміна уряду в 1997 році призвела до проходження стандартів і структури шкіл 1998 року та в тому ж році, бо законодавство передало відповідальність за освіту Вельсу Уряду Асамблеї Вельсу. З цього часу вже не доречно говорити про “систему освіти в Англії та Вельсі”, але необхідно вживати це словосполучення для розуміння їх становища як двох різних систем зі спільною історією. Закон 1998 року містить важливі положення про статус школи і впроваджує в науковий та соціальний обіг поняття “школи релігійного спрямування”, щоб охопити всі школи в рамках державної освітньої системи, яка забезпечується християнськими конфесіями чи релігійними групами іншої віри. Законодавство в подальшому продовжувало впливати на питання, пов'язані зі статусом школи, його зв'язок із місцевими органами влади та значення освіти про громадянство в рамках шкільної програми.

Сучасне становище релігійної освіти. У школах релігійного спрямування (кількість яких є вищою за 35% від усіх шкіл) релігійна освіта здійснюється за планами, що складені церквами або релігійними групами, до яких ці школи належать. Для англіканських шкіл у Вельсі цією програмою є церква Вельсу (Кау, 2002). В Англії відповідна програма укладається чи затверджується відповідними органами англіканської єпархії. Така навчальна програма не тільки більшою чи меншою мірою відображає підхід навчальних планів, прийнятих місцевою адміністрацією з релігійної освіти для шкіл громади, а й використовує специфіку місцевої, провінційної церковної історії та вчення Церкви. Навчальний план заохочує до використання місцевих будівель церкви, мобілізує досвід навчання в рамках школи та християнської спільноти з метою покращення умов навчання.

У школах спільноти програма курсу “Релігійна освіта” затвер-

джується місцевим органом освіти, забезпечуючи при цьому більшої частині учнів викладання християнства, а також паритет основним релігіям світу, які побутують у регіоні. В Англії ведені національними принципами місцеві органи влади припускають, що на уроках обов'язково повинні бути висвітлені дві основні теми: "Вчення про релігії" та "Уроки релігії" (кваліфікація та навчальний план від 2000 року). Багато з укладачів навчальних програм для шкіл релігійного спрямування використовує ці теми, але може додати й тему релігійно спрямованого навчання.

У Вельсі на зміст будь-якої програми з релігійної освіти впливає дві взаємно пов'язані проблеми. Це вельська культурна ідентичність, часто згадувана в програмі під терміном Curriculum Cymreig, і вельська мова, яка є національним інваріантом навчальної програми у Вельсі. Ці два чинники неминуче впливають на всі школи Вельсу, особливо де вельська є основною мовою в процесі навчання.

У всіх школах "Розвиток освіти для демократичної держави" як наскрізна тема навчальної програми спричинила необхідність розробки базового компонента програми релігійної освіти, який вносить у роботу школи елемент соціальної згуртованості. Це посилює потребу в кожній школі, незалежно від її релігійного спрямування, оскільки на уроках релігії подається інформація про функціонування основних релігійних конфесій країни. З практичних причин це часто зводиться до шести світових релігій: християнство, іслам, іудаїзм, індуїзм, сикхізм та буддизм, – але ряд шкіл вважає за доцільне включити в свою навчальну програму вчення про інші релігії та системи вірувань.

Поклоніння в школах. У навчальних програмах шкіл релігійного спрямування відображається релігійна самобутність школи, яка відповідає віковим психофізіологічним особливостям та рівню розуміння учнів, а також змісту освіти та її цілям. Керівництво шкіл у підготовці їх програми та практики має можливість залучитися підтримкою єпархій чи інших релігійних організацій. Список відповідальних інстанцій, як правило, публікується на ряді веб-сайтів: [9] або [10], критерії для перевірки можна знайти на [11], національні критерії – [12]. На місцевому рівні консультації й допомогу можна отримати від місцевого духовенства, яке робить значний внесок у програму поклоніння шкіл їхнього приходу.

В загальноосвітніх школах учні повинні бути в основному

християнами, проте не належати до будь-якої конкретної конфесії (“Закон про реформу освіти”, 1988). Таким чином, освітній матеріал можна скомпонувати з тих елементів, які є спільними для всіх християнських конфесій, буде надано інформативний матеріал і з інших основних релігій світу, особливо там, де серед учнів чи громад школи є віряни, й він теж може бути включеним до програми. Завдання програми поклоніння – відповідати віку та зробити свій внесок у загальну освіту учня.

Духовний, моральний, соціальний і культурний розвиток. Очевидно, що, хоча релігійна освіта й поклоніння в школі є значним вкладом у навчання, вони є інтегрованими темами програми. В результаті очікується прориву всіх предметних галузях і, зокрема, в навчанні, оскільки ученє є частиною шкільного співтовариства.

У школах релігійного спрямування значна увага приділяється забезпеченню шкільного середовища вченням про віру. Таким чином, ув англійських школах акцентується на богословському розумінні унікальності окремих людей, які живуть із любов’ю до Бога. Людські стосунки є моделлю, базованою на любові, яку показав Христос. У релігійному навчанні акцент зроблений на служінні іншим людям і на прагненні до істини в контексті віри та Святого Письма. Підтримка шкіл надходить із єпархіальних команд освіти, критеріїв огляду школи та з веб-сайтів, таких як www.christianvalues4schools.co.uk.

У кожній суспільно-активній школі буде створено ряд принципів для цієї сфери, що буде сигналізувати показники для місцевої громади, й на національному чи місцевому рівні даватиме доступні поради для подальшого розвитку та підтримки діяльності. Деяко з цього буде входити в критерій перевірки розроблених УСО (в Англії) і Estyn (у Вельсі). Додаткову підтримку надасть розроблена радою програма допомоги школам – розвитку освітньої галузі демократичної держави.

Церковна політика. Зі змісту статті випливає, що керівники шкіл релігійного спрямування повинні знайти чітку політичну основу для підтримки закладів. У першому десятилітті цього століття Рада з освіти Церкви – Синод Англії й Асамблея у Вельсі – опублікувала документи, які відображають позицію Церкви. У 2001 році Генеральний синод англійської церкви схвалив рекомендації доповіді “Шлях вперед” [5], і в 2009 році Адміністративна рада церкви Вельсу затвердила рекомендації з огляду освіти [7].

Хоча обидва документи особливо висвітлюють розвиток англіканських шкіл, вони є цінними для системи освіти в цілому.

Подвійна мета шкіл релігійного спрямування. Поширеною є думка, що школи релігійного спрямування існують для потреб дітей і молоді з сімей – прихильників певної християнської конфесії чи віри, що позначається на школі. Хоч це справедливо для деяких англіканських шкіл, це не стосується більшості, яка декларує засадничим принципом своєї політики, що має основним завданням забезпечення релігійної освіти дітей і молоді, що проживає недалеко від школи (як правило, в місцевому приході). Це політика 73% всіх церков Вельсу [7]. Деякі з дітей, які там мешкають, походять із родин прихильників місцевої англіканської церкви, але більшість – ні. У меншості англіканських шкіл, де пріоритет віддається дітям і молоді з сімей прихильників місцевої англіканської церкви, це зобов'язання не грає ролі. Тому в більшості англіканських шкіл вчаться школярі з дуже різним досвідом і розумінням християнства – його віри, вчення та практики. Приходять і діти, які відвідують англіканську церкву щотижня, є частиною віри та громади, й діти з родин, де взагалі не практикують релігійної віри й іноді є активними противниками щодо неї. Більшість дітей перебуває між цими двома позиціями. Там багато тих, що виховуються в сім'ях із номінальною прихильністю до християнства, з нерегулярним відвідуванням місцевих церков і з відсутністю сімейної практики, яка робить номінальну прихильність очевидною в межах сім'ї.

Висновки. Враховуючи, що англіканські школи зобов'язані надавати освіту, яка враховує потреби окремих дітей, ця широта є фундаментальною проблемою школи, яка змушує ряд англіканських шкіл відображати двоякі цілі в рамках своєї політики та практики, зокрема, в сфері релігійної освіти, поклоніння в школі, духовного, морального, соціального та культурного розвитку та навчання, яке проходить у рамках шкільної громади. Вони можуть характеризуватися так:

1. Ті, що прагнуть надавати дітям відповідну освіту, яка має на меті виховання в християнських традиціях.

2. Ті, що прагнуть забезпечити утворення доступних шкіл для дітей незалежно від їх релігійної приналежності.

Ці цілі повинні бути реалізовані у всіх школах релігійного спрямування більшою чи меншою мірою. Напруга може виникнути в будь-якій сфері шкільного навчання, але, ймовірно, найбільш го-

стро відчувається в навчальному плані щодо питань, висвітлених у цій статті. Напруга є серед факторів, які роблять англіканські школи відмінними одна від одної, та які визначають характер англіканського шкільництва в цілому.

Список використаної літератури та джерел:

1. Education Act, 1944.
2. Education Reform Act, 1988.
3. Education (Schools) Act, 1992.
4. School Standards and Framework Act, 1998.
5. Dearing R. The Way Ahead: Church of England Schools in the new millennium, London, Church House Publishing, 2001.
6. Kay, W. The Church in Wales Religious Education Syllabus for Primary Schools, Llandaff, Church in Wales, 2002.
7. Lankshear D.W. The Church in Wales Education Review, Llandaff, Church in Wales, 2009.
8. Qualifications & Curriculum Authority. Non-statutory Guidance on Religious Education, London, QCA, 2000.
9. [http:// www. churchofengland. org/ education/ church-schools-academies. aspx](http://www.churchofengland.org/education/church-schools-academies.aspx).
10. [http:// www. churchschoolswales. org/](http://www.churchschoolswales.org/).
11. [http:// www. churchofengland. org/ education/ national -society/ inspecting-our-schools. aspx](http://www.churchofengland.org/education/national-society/inspecting-our-schools.aspx).
12. [http:// www. chrsitianvalues4schools. co. uk/](http://www.chrsitianvalues4schools.co.uk/).